

Welkom in Sjoel

Van harte welkom in sjoel. Ons gebedshuis heeft verschillende namen, die uitdrukken welke functies deze ruimte heeft: beth hakenesset of synagoge (huis van samenkomst); sjoel (school); en, Mikdasj me'at – kleine Tempel, omdat ons bedehuis qua heiligheid en doel zoveel mogelijk lijkt op de Tempel te Jeruzalem.

De benaming 'sjoel' komt van het Duits-Jiddisj voor 'school'. Het duidt op de verwevenheid tussen dagelijks leren met het dagelijks uitspreken van de gebeden. Het leren kent geen beperking in de tijd, maar wordt onderbroken voor gebed dat op bepaalde tijdstippen dient te worden uitgesproken; het ochtendgebed 's ochtends, het middaggebed 's middags en het avondgebed nadat het donker is geworden, of in ieder geval de schemering is ingetreden.

Dit huis is een huis van samenkomst. Daar wordt mee bedoeld samenkomst tussen mens en G-d. De sjoel is een plaats waar men G-d ontmoet. In sjoel vinden – om een vormelijke uitdrukking te gebruiken – godsdienstoefeningen plaats. Een oefening in godsdienstigheid, een poging de band met G-d te herstellen. Met het gezamenlijk gebed in sjoel wordt een herwinning van het religieus bewustzijn nagestreefd, een verinnerlijking van het religieuze besef.

De sjoel heeft tot functie een plaats van devotie te zijn, een plaats waar men rustig met zichzelf en het Opperwezen kan praten. Maar u zult merken dat er interactie is tussen de deelnemers aan de dienst en dat diverse sjoelbezoekers een actieve rol hebben in de dienst.

Om de aandacht niet af te leiden van het gebed, zitten mannen en vrouwen niet

bij elkaar. Iedereen gaat decent gekleed. Mannen en getrouwde vrouwen dragen in sjoel hoofdbedekking, voor mannen is dat vaak een keppel, vrouwen dragen meestal een hoed of sjaaltje. Op sjabbat en feestdagen wordt er in het sjoelgebouw niet gefotografeerd of getelefoneerd.

Waar kunt u gaan zitten?

In vele sjoels zijn vaste plaatsen. Voor de heren is in principe de gabbai [organisator van de synagogediensten] uw aanspreekpunt. U kunt hem vragen u te helpen met het vinden van een zitplaats. Vindt u het prettig om naast iemand te zitten die u kunt helpen bij de dienst. Geef dit ook aan de gabbai. Hou er rekening mee dat er tijdens verschillende onderdelen van de dienst niet gesproken wordt. Mogelijk zal de gabbai u dat proberen kenbaar te maken door een gebaar met zijn handen of op een nadere wijze....

Mocht de gabbai niet in de buurt zijn dan kunt u willekeurig iemand aanspreken om u te helpen met een zitplaats.

Bij de dames is in sommige sjoels een persoon aangewezen de mensen te ontvangen. Mocht niemand naar u toe stappen dan kunt u zelf willekeurig iemand aanspreken om u te helpen met een zitplaats. Ook voor de dames geldt dat in-

dien u het prettig vindt om naast iemand te zitten die u kan helpen bij de dienst, u dit het best even kunt aangeven.

Minimaal tien Joodse mannen – Minjan

Een dienst in de synagoge vindt doorgang wanneer er minimaal tien Joodse mannen van dertien jaar of ouder aanwezig zijn. Dat quorum van tien heet minjan.

Bij een dienst in de synagoge worden alle gebeden en voorlezingen in het Iwriet (Hebreeuws) gedaan. Dit is de universele taal van het Jodendom. Het Hebreeuws als gemeenschappelijke taal van de synagoge is een bindmiddel zonder weerga. Overal ter wereld wordt de dienst in het Hebreeuws uitgesproken waardoor, wanneer men de taal machtig is, er geen drempel bestaat om hier of waar ook ter wereld de dienst bij te wonen en er aan deel te nemen. De sjoel is ook door het gebruik van die taal de school van het Jodendom gebleven. Het Hebreeuws is daarnaast ook een levende taal, de taal die in zijn moderne vorm, wordt gesproken in Israël.

De inrichting van de sjoel

In Nederland zijn op tal van plaatsen sjoels gebouwd. De oudste in gebruik zijnde sjoels staan in Amsterdam, Middelburg en Nijmegen. Er zijn in Nederland zo'n dertig verschillende sjoels waar wekelijks diensten plaatsvinden. Op een wijze zoals dat ook hier vandaag, en op tal van plaatsen wereldwijd, gebeurt. De sjoel moet om als zodanig te kunnen functioneren aan een aantal voorwaarden voldoen, maar behoudens die basiselementen verschillen de gebouwen architectonisch vaak sterk van elkaar.

Enkele voorwaarden zijn:

- De gebedsrichting is naar het oosten toe, n.l. naar de plaats in Jeruzalem waar ooit de Tempel stond.
- Tegen de oostelijke muur van de sjoel staat een kast voor de Torarollen, de Aron Hakodesj, waar boven vaak een afbeelding van de twee stenen tafelen waarop de eerste woorden van ieder der Tien Geboden (Tien Uitspraken) staan weergegeven
- het Amoed - de lessenaar voor de chazzan (voorzanger)
- een Almemor of Biema, dit is een plaats (verhoging, met een grote tafel) om de Torarol voor te lezen.
- een heren- en een damesafdeling
- Vooraan brandt een bijzondere altijd brandende lamp; een eeuwig licht, zoals het ook in de Tempel brandde. Ook als alle lampen in sjoel uitgaan, blijft deze lamp branden.

Voorwerpen in sjoel

Joodse mannen dragen bij de ochtendienst een talliet (gebedskleed). Voor hen is een talliet te krijgen bij de gabbai. Hij helpt desgewenst ook bij het omdoen.

Voor bezoekers liggen er gebedenboeken en een choemasj (Pentateuch of Tora) klaar, allebei met Nederlandse vertaling. Het gebedenboek wordt tijdens het grootste gedeelte van de dienst gebruikt. Het choemasj wordt gebruikt bij de voorlezing uit de Tora. Soms worden de bladzijdennummers omgeroepen. In dit overzicht wordt voor het volgen van de dienst verwezen naar de tefilla (gebedenboek) vertaald door I. Dasberg, uitgegeven door het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap.

De Tora-rol wordt voor het lezen er uit, uit de Aron Kodesj genomen en op de

tafel op het almemmor neergelegd om er uit te lezen. Daartoe worden van de Tora-rol eerst de mantel en de zilveren ornamenten er van afgehaald.

In veel sjoels is er extra lectuur met uitleg van de gebeden, de Tora of andere Joodse onderwerpen. Indien u de dienst nog niet helemaal kunt volgen, kunt u hier gebruik van maken.

Chazzan – voorzanger

Meestal worden de eerste en laatste woorden van een lofzegging of psalm door de chazzan (voorganger) hardop uitgesproken of gezongen. Daardoor kunnen de sjoelbezoekers gelijke tred met elkaar houden bij het zeggen van de gebeden; daarin ligt de belangrijkste functie van de chazzan. De chazzan leidt het zeggen of zingen van de gebeden. Daarom dient hij thuis te zijn in zowel het Hebreeuws lezen als het begrip van de inhoud van de teksten en over een muzikaal gevoel te beschikken om de gebeden voor te kunnen dragen. Deze voordracht heet chazzanoet. Sommige teksten hebben hun bepaalde melodieën. Voor andere gebedsteksten is de melodiekeuze minder streng bepaald. Het geheel aan chazzanoet heeft een geografische kleuring gekregen. In Nederland is het chazzanoet geworteld in de West-Asjkenazische traditie, in de loop der jaren en zeker in de laatste vijftig jaar, aangevuld met invloeden vanuit Oost-Europa en Israël.

De chazzan staat het grootste gedeelte van de dienst voor het Amoed. Het begin van de ochtenddienst zegt hij de gebeden vanaf de Biema.

Anderen functionarissen in de dienst

- Ba'al korée – leest voor uit de Tora. Dit gebeurt op de Biema.
- Segan – staat bij het lajenen (voorlezen uit de Tora) uiterst links van de ba'al korée en let op dat de ba'al korée de woorden goed uitsprekt.
- Gabbai – organiseert de sjoeldienst. Hij verdeelt erefuncties in de dienst en staat bij het lajenen uiterst rechts van de ba'al korée.
- Rabbijn – vervult vaak de functie van Segan, houdt een derasja (toespraak).

Dit zijn verschillende functies. Soms worden meerdere van deze functies door 1 persoon uitgevoerd.

Organisatie

De organisatie van de dienst ligt in handen van de gabbai. Hij heeft vaak een centrale zitplaats in de sjoel, verdeelt de erefuncties en roept degenen die bij het voorlezen uit de Tora staan, op om naar voren te komen.

Voor kinderen is er op twee momenten een rol in de dienst. Een jongetje mag de sjoelbezoekers leiden in het zingen van Sjier hakawod (blz. 141) bij geopende Tora-kast. Bij het na de Toralezing weer dichtmaken van de Torarol mag een jongetje de bovenste houten uiteinden van de Torarol vasthouden; die functie heet naar de benaming van die uiteinden: eets chajiem.

Staan of zitten

Sommige gebeden worden staand uitgesproken, andere zittend. Van de staande gebeden worden sommige met het lichaam gericht naar de oostelijke sjoelmuur uitgesproken. Wie

als buitenstaander de dienst volgt kan de volgende vuistregel aanhouden: ga staan als de Torakast open is of als het merendeel van de gemeente staat. Verder kunt u blijven zitten.

De uitgesproken teksten bestaan voor een groot gedeelte uit psalmen en citaten uit de Tora. Daarnaast zijn er 'echte' gebeden, verzoeken of vragen. Die zijn niet persoonlijk en dus niet in het enkelvoud, maar zijn vrijwel zonder uitzondering in het meervoud gesteld en zijn dus afkomstig of ten bate van de gehele gemeenschap.

Drie dagelijkse gebeden en het toegevoegde gebed

Naast de drie dagelijkse gebeden, het ochtend-, middag- en avondgebed komt op sjabbat, feestdagen en rosj chodesj [eerste dag van een nieuwe maand] een extra toegevoegd gebed: het Moesaf-gebed, dat aansluit aan het ochtendgebed. Ook wordt op sjabbat en op feestdagen uit de Tora gelezen. Een korter stuk uit de Tora wordt overigens ook op drie andere momenten gedurende de week gelezen. Bij het voorlezen uit de Tora worden verschillende Joodse mannen naar voren geroepen, of 'opgeroepen'.

Interieur van de synagoge in Enschede.

DE SJABBAT-OCHTENDDIENST

De ochtenddienst duurt ongeveer twee uur en begint op blz. 3. Een gebed begint en/of eindigt met de woorden “Geprezen bent U, Eeuwige, onze God, die” waarna een bepaald onderwerp behandeld wordt. De gebeden die zo aan het begin van de dag worden gelezen hebben een alledaagse inhoud. Er worden zaken in behandeld zoals: het wassen van de handen na het ontwaken; hoe geschikt de mens gebouwd is voor het goed verlopen van allerlei lichaamsfuncties; dank aan G-d voor het “teruggeven” van de ziel na de slaap; het verrichten van Tora-studie. Daarna worden enkele passages uit de Talmoed gelezen.

Vervolgens wordt het Talliet (gebedskleed) omgedaan (blz. 16). Het ombinden van Tefillien (gebedsriemen) blijft op Sjabbat en feestdagen achterwege. Na nog enkele lofzeggingen gaan we over naar het lezen van een aantal psalmen waarna staande het Lied van de Schelfzee wordt gezegd (blz. 34-35). Na deze inleidende gebeden gaan we over naar het eigenlijke ochtendgebed voor de sjabbat (blz. 121). Dat bestaat uit twee hoofdbestanddelen: het Sjema (Hoor, Israel ...) en de Amieda, het “gebed dat staande gezegd wordt”.

Het Sjema (blz.129) is eigenlijk een Joodse geloofbelijdenis. Het bestaat uit drie passages uit de Tora en wordt voorafgegaan en gevolgd door enkele lofzeggingen. Daarin wordt G-d geprezen als Schepper van de wereld, waarin licht en donker, dag en nacht elkaar afwisselen.

De Amieda (blz. 133) wordt uitgesproken met het gezicht naar de wand waar de Aron Hakodesj (Tora-kast) staat. De Amieda wordt in eerste instantie stil en staande gezegd. Wij gedragen ons als het ware alsof we op audiëntie zijn bij een vorst. De Amieda bestaat uit drie lofzeggingen aan het begin en drie aan het eind, die altijd dezelfde zijn, en een wisselend aantal daar tussenin. Op Sjabbat en feestdagen is dat er één, waarin we G-d danken voor het geven van die bijzondere dag.

Op werkdagen zijn er 13 tussen-lofzeggingen, waarin we G-d om allerlei gunsten vragen. Oorspronkelijk waren het er 12, waardoor het totale aantal lofzeggingen op werkdagen op 18 kwam. Daardoor heeft de Amieda ook wel de naam Sjemonah-Esré (Achttien) gekregen.

De herhaling van de Amieda

Nadat de gemeente de Amieda stil heeft gezegd wordt hij door de chazzan herhaald. Deze oude traditie stamt uit de tijd dat niet iedereen een gebedenboek bezat of kon lezen. Men kon dan de Amieda met de chazzan meezeggen. Tijdens de herhaling wordt de Kedoetsja, een heiliging van G-ds Naam, ingelast (blz. 134).

Hierna volgen één of twee lofliederen (blz. 140-143) waarvan de zinnen beurtelings door de chazzan en de gemeente gezegd of gezongen worden, alsmede de psalm die op sjabbat in de Tempel werd voorgedragen. Verder wordt enkele malen het Kaddiesj-gebed (een heiliging van G-ds naam)

gezegd door personen in het rouwjaar na het overlijden van een familielid.

Halleel

Na de herhaling van de Amieda volgt een afsluitend kaddies-gebed, echter niet wanneer het vandaag ook Rosj Chodesj (begin van een nieuwe maand) of Chanoeka (acht dagen durende Inwijdingsfeest) is. Dan wordt namelijk eerst Halleel gezegd. Het bestaat uit de Psalmen 113-118 en het uitspreken er van behoort tot de zeven extra voorschriften die de joodse geleerden hebben ingesteld. Op Rosj Chodesj en de laatste zes dagen van Pesach, worden in Halleel enkele passages weggelaten. Op Chanoeka wordt het wel in zijn geheel gezegd, of beter: voor een groot deel gezongen. Halleel is de vorm waarin Israel zijn collectieve vreugde tot uiting heeft gebracht. 'Ik dank U omdat U mij geantwoord hebt; dit werd mijn geluk. Een steen die de bouwers versmaad hebben, is nu tot voornaamste hoeksteen geworden ...'

Halleel wordt ook gezegd op de drie feestdagen Pesach, Sjawoe'ot en Soekot en als onderdeel van de vertelling over de uittocht uit Egypte op Sederavond (eerste twee avonden van het Pesach-feest). Verder wordt het ook gezegd ter ere van Jom Ha'atsma'ot en Jom Jeroesjalajiem, de Onafhankelijkheidsdag van Israël en de dag waarop in 1967 de Oude Stad van Jeruzalem inclusief de Westelijke Tempelmuur weer in Joods bezit kwam.

De voorlezing uit de Tora

Een klein uur na het begin van de dienst wordt uit de Tora, de wetsrol

met de vijf boeken van Mozes, gelezen. Daartoe wordt de Tora uit de Aron Hakodesj (heilige kast) gehaald en midden in de sjoel geplaatst. Daar is een verhoging (biema) en daarop staat een grote tafel waar de Torarol, opengerold, kan worden neergelegd om er uit voor te lezen. Iedere week wordt een opvolgend gedeelte gelezen, zodat in de loop van een jaar de hele Tora uitgelezen is en opnieuw begonnen wordt. De tekst staat in een apart boek, het Choemasj.

Het Choemasj bevat een gedrukte weergave van de inhoud van de Torarol. De Torarol zelf is met de hand op perkament geschreven. Een kostbaar en gekoesterd bezit dat uit eerbied met een mooie mantel en zilveren ornamenten wordt versierd.

Er zijn veel commentaren en toelichtingen geschreven op de Tora-inhoud. Wekelijks geeft het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap een email nieuwsbrief uit met daarin een commentaar en een toelichting op de Tora-tekst die voor die week wordt gelezen. Ook zijn er Choemasj-edities met commentaren en verklaringen.

De tekst in de Torarol staat zonder klinkers of muzieknotatie. Dit betekent dat niet iedereen dit kan lezen. De Ba'al Koree leest daarom, goed voorbereid, uit de Tora voor. De voorlezer wijst bij het lezen de woorden die hij uitspreekt met een zilveren stokje aan, dit heet een jad. Jad betekent hand. Aan het einde van het stokje zit dan ook een handje met een uitgestrekte wijsvinger.

De Tora is in 54 stukken verdeeld. Iedere week wordt zo'n stuk (sidra) gelezen zodat de Tora na een jaar is uitgelezen. Het Joodse jaar kent zeven keer in de negentien jaar een schrikkelmaand in plaats van eens per vier jaar een schrikkeljaar. Dan zijn er dus meer sjabbat-dagen dan in niet-schrikkeljaren. Anderzijds: wanneer een feestdag op sjabbat valt, wordt niet het wekelijkse stuk uit de Tora gelezen, maar een ander deel dat rechtstreeks betrekking heeft op de feestdag. Om toch de Tora in een jaar uit te lezen worden soms twee sidrot (meervoud van sidra) op één sjabbat gelezen.

Op Simchat Tora, (het Vreugdefeest om de Tora) dat de laatste feestdag is

van de cyclus aan Joodse najaarsfeesten, wordt de Toravorlezing beëindigd, en er wordt direct weer met het begin begonnen.

Bij het lezen uit de Tora worden verschillende erefuncties vergeven. Zeven (of acht) mannen worden achtereenvolgens opgeroepen en staan dan naast de voorlezer. Iedereen die naar voren komt, zegt voor dat er voor hem een stukje wordt gelezen, een zegen spreuk. Na afloop van het voorlezen van dat stukje, ook weer. Dan wordt er voor hem en zijn familie een zegenwens uitgesproken. Er kan dan ook een gebed voor een zieke worden uitgesproken, of een zegenwens voor een bar- of bat mitswa en zijn/haar gezin.

Interieur van de synagoge Hulp Israëls, Gerard Doustraat, Amsterdam.

Vervolgens wordt nog een extra persoon opgeroepen. Voor hem wordt het laatste stukje herhaald. Op sommige sjabbatot (zaterdagen) en op feestdagen wordt voor hem uit een tweede Torarol gelezen. Daarna leest hij zelf een stuk voor uit één van de profetenboeken, de Haftara. Die tekst heeft in beginsel betrekking op het eerder gelezen gedeelte uit de Tora, of sluit aan bij het karakter van een bijzondere sjabbat. De haftara staat achter in het Choemasj, op volgorde van de Tora-afdelingen van de week.

Naast opgeroepen worden voor de Tora-lezing, zijn er nog andere erefuncties die onder de mannelijke meerderjarige Joodse sjoelbezoekers worden verdeeld: het openen van de Aron Hakodesj (Torakast) om er de Tora uit te halen en terug te zetten; het optillen van de opengerolde Tora na het lezen; het dichtbinden ervan; het openen van de Aron Hakodesj voor enkele bijzondere gebeden. Onder de laatste noemer vallen gebeden voor het Koninklijk Huis en de Staat Israël (blz. 149 e.v.) die na de haftara gezegd worden.

Mogelijk wordt u benaderd voor zo'n erefunctie; een aliya of een mitswa. Indien u liever nog niet voor de Tora wil worden geroepen of een mitswa wil krijgen, dan geeft u dit aan wanneer de gabbai u benadert. Wilt u dit wel en vraagt de gabbai in verband met het oproepen voor de Tora, naar uw naam, dan geeft u uw Joodse naam (bijvoorbeeld Ja'acov ben [= zoon van] Mosje). En indien u koheen of levie bent, voegt u hakoheen of hale-

vie daar aan toe. Mocht u geen Joodse vader hebben dan geeft u uw naam (bijvoorbeeld Ja'acov) ben Awraham awienoe [= het nageslacht van onze aartsvader Abraham].

Bar mitswa / bat mitswa

Wordt er een bar mitswa gevierd, dan leest de jongen die dertien jaar is geworden uit de Tora voor. Daar heeft hij vaak lang, een paar maanden tot een jaar, op geoefend. Hij moet het Hebreeuws kunnen lezen en de klinkers en de zangtekens die niet in de Torarol staan, kennen.

Is hij klaar met lezen of wanneer het stukje waar hij zelf is opgeroepen, uit is gelezen, dan komt het voor dat er met snoepjes wordt gegooid. Geen van oorsprong Nederlands gebruik, maar hoe dan ook een leuk moment voor de kinderen in sjoel!

Een meisje dat haar bat mitswa viert wordt vaak aan het einde van de dienst toegesproken. Houdt zij zelf ook een toespraak, dan gebeurt dat wanneer de sjoeldienst is beëindigd c.q. bij de kiddoesj.

Het bar- of bat-mitswa worden betekent dat de Joodse volwassenheid intreedt. Het Jodendom is een religie waarin het doen of juist nalaten van bepaalde handelingen of gedragingen een belangrijke plaats inneemt. Zo'n handeling of gedraging heet 'mitswa' (meervoud: mitswot) en een meisje dat twaalf jaar wordt of een jongen die de leeftijd van dertien jaar bereikt, heeft vanaf dat moment de eigen verantwoordelijkheid om die mitswot te vervullen. Hij / zij is een zoon c.q. dochter van de mitswot geworden.

Kinderen die nog geen 12/13 jaar zijn, komen vaak vanaf een jaar of 4 mee naar sjoel. Soms is er in een nabij gelegen ruimte een voor hen speciaal georganiseerde bijeenkomst tijdens een gedeelte van de dienst.

Na de Tora-voorlezing

Nadat de Tora in de Aron Hakodesj is teruggeplaatst (blz. 154) wordt er soms een derasja (predikatie) gehouden. Het is het moment wanneer een jongen die zijn bar mitzwa viert wordt toegeproken. De toespraak vormt doordat het in het Nederlands gebeurt, een onderbreking van de eigenlijke dienst.

Daarna volgt het Moesaf-gebed (blz. 156), een extra Amieda die op sjabbat en feestdagen wordt toegevoegd. Ook hierbij hoort weer een Kedoetsja tijdens de herhaling (blz. 157). De toevoeging van dit zgn. Moesaf-gebed is gedaan als verwijzing naar de offerdienst in de Tempel. Daar werd ooit, naast de dagelijkse offers, een extra toegevoegd offer gebracht op sjabbat en op feestdagen. Moesaf betekent toevoeging. In het Moesaf-gebed wordt beschreven waaruit het toegevoegde offer bestond dat op sjabbat werd gebracht.

De dienst wordt besloten met korte citaten en gebeden (blz. 165-168) die deels door de gemeente gezongen worden. Ook vinden er dan vaak afkondingen – opnieuw: in het Nederlands - plaats over activiteiten en sjoeldiensten in de aankomende week.

Als de sjoeldienst ten einde is, wensen de sjoelbezoekers elkaar in het Hebreeuws 'sjabbat sjalom' of 'goed sjabbes'.

Na afloop van de dienst is er meestal nog een bijeenkomst voor de gemeenteleden, de kiddoesj, waarbij een kopje koffie wordt gedronken en de onderlinge contacten worden onderhouden.

Daarmee komt de rol van de sjoel in andere dan de puur religieuze zin tot uitdrukking. De sjoel wordt dan ook een ontmoetingsplaats, waar gezelligheid en saamhorigheid van een persoonlijk en gezamenlijk netwerk worden gesmeed en geconsolideerd.

Gebaseerd op een oorspronkelijke tekst van M. Godschalk t.b.v. de Joodse Gemeente Rotterdam.

Verklarende woordenlijst:

<i>Almemmor</i>	<i>verhoging midden in de sjoel</i>
<i>Amieda</i>	<i>het staande, naar het oosten uitgesproken, gebed</i>
<i>Amoed</i>	<i>lessenaar voor de chazzan</i>
<i>Aron hakodesj</i>	<i>kast waar de Torarollen in worden bewaard</i>
<i>Bar/ bat mitswa</i>	<i>meerderjarige jongen (13 jaar) of meisje (12 jaar)</i>
<i>Ba'al Korée</i>	<i>degene die uit de Tora voorleest</i>
<i>Biema</i>	<i>verhoging midden in de sjoel</i>
<i>Chazzan</i>	<i>degene die voorgaat in het gebed</i>
<i>Chazanoet</i>	<i>het zingen van de gebeden</i>
<i>Choemasj</i>	<i>boek waarin de Toratekst staat</i>
<i>Derasja</i>	<i>Toespraak</i>
<i>Eets chajiem</i>	<i>(erefunctie bij het aankleden van de Tora van het vasthouden van de) Tora-handvatten.</i>
<i>Gabbai</i>	<i>organiseert de synagogediensten</i>
<i>Haftara</i>	<i>stuk uit profetenboek dat na Tora-lezen wordt gelezen.</i>
<i>Kedoesja</i>	<i>Hoofdelement in het herhalen van het Amieda-gebed</i>
<i>Lajenen</i>	<i>Voorlezen uit de Tora</i>
<i>Mitswa / Mitswot</i>	<i>verplichting(en)</i>
<i>Moesaf-gebed</i>	<i>gebed dat op sjabbat en feestdagen aan het reguliere ochtendgebed wordt toegevoegd</i>
<i>Siddoer of tefilla</i>	<i>gebedenboek</i>
<i>Sjabbat / Sjabbatot</i>	<i>zaterdag, Joodse rustdag</i>
<i>Sjema</i>	<i>centraal element in het gebed, soort geloofsbelijdenis</i>
<i>Talliet</i>	<i>gebedskleed</i>
<i>Tefillien</i>	<i>gebedsriemen t.b.v. bij doordeweekse ochtenddienst</i>
<i>Tora</i>	<i>eerste 5 door Mozes opgeschreven boeken van de Bijbel</i>

Meer weten?

Jad Achat verkoopt de volgende boeken:

- Siddoer – Gebedenboek met Nederlandse vertaling, en een toelichting op het Joodse gebed
- Choemasj – Tora en Haftarot met Nederlandse vertaling, I. Dasberg
- Tora met Rasjie, vertaald en verklaard, opperrabbin A.S. Onderwijzer
- Wegwijs in het Jodendom, Reuben Brookes en Chaim Pearl
- Badèrech, op weg naar praktisch Joods leven, rabbijn I. Vorst.
- JomJom, over het Joodse leven van dag tot dag (te verschijnen in 2008).
- Kitsoer Sjoelchan Aroech, compendium van Joodse voorschriften voor het dagelijks leven.
- Joodse Riten en Symbolen, rabbijn S.Ph. de Vries

Voor vragen, gebruiksvoorwerpen en educatieve materialen m.b.t. het Jodendom, raadpleeg NIK/Jad Achat:

© NEDERLANDS-ISRAELITISCH KERKGENOOTSCHAP

Postbus 7967
1008 AD Amsterdam

tel. 020-301 84 84
fax 020-301 84 85

info@nik.nl
www.nik.nl